

[Victor Gram.]

en nedsættelse af tjenestetiden som foreslået i sig selv var en betydelig lettelse for de kommende værnepligtige. Alligevel måtte jeg finde det ønskeligt, at spørgsmål som frirejser, øgede dagpenge, vask m. v. fandt deres løsning i forbindelse med forsvarsloven. I lovforslaget var der ikke afsat midler hertil. Under udvalgsarbejdet har jeg ikke øjnet muligheder for forbedringer, idet der ikke inden for den beløbsramme, som forliget efter lange og besværlige forhandlinger blev afsluttet på, så vidt jeg kan bedømme det, var mulighed for at finde de beløb, som forbedringer af de værnepligtiges forhold vil koste. Der synes imidlertid, for så vidt forlydender i dagspressen er rigtige, at være mulighed for, at også dette problem kan løses i forbindelse med forliget. Jeg håber således, at det må være muligt at finde en løsning, der eventuelt uden at medføre en belastning af forsvarets budget udvider adgangen for de værnepligtige til frirejser med offentlige transportmidler. Derimod tvivler jeg på, at der ved rationaliseringen af forsvaret vil kunne indvindes de fornødne midler til højere dagløn m. m. Det må jo erindres, at en rationalisering nødvendigvis må tage tid, og at de økonomiske resultater af rationaliseringen i første omgang er beslåglagt til dækning af omkostninger ved forøgelsen af det frivillige mandskab. Det vil næppe være tilrådeligt på forhånd at disponere over beløb, som ingen i dag kan vide om der er mulighed for at dække af det økonomiske resultat af rationaliseringen. Jeg vil imidlertid finde det ønskeligt, at forbedringer i de værnepligtiges forhold finder sted snarest muligt, og jeg vil for mit vedkommende medvirke til fremskaffelse af de fornødne midler også ud over den beløbsramme, forliget omfatter.

Det andet spørgsmål, udvalget ikke har taget stilling til, er revisionen af hjemmeværnsloven.

Det var ved fremsættelsen af lovforslaget om forsvarets organisation forudset, at hjemmeværnsloven først skulle optages til revision i den kommende folketingsamling. Til orientering for udvalget har hjemmeværnsledelsen i en skrivelse fremsat sine synspunkter vedrørende den ønskelige fremtidige udvikling og hjemmeværnets indpasning i forsvarets nyordning. Disse syns-

punkter findes i udvalgets beretning af 5. oktober 1959, men har ikke været til realitetsdrøftelse i udvalget, der forudsætter, at de tages op til overvejelse i forbindelse med den planlagte revision af hjemmeværnsloven. Hjemmeværnets forhold vil således senere komme til selvstændig behandling i tinget, og jeg finder herefter ingen anledning til på nuværende tidspunkt at tage dette spørgsmål op til drøftelse. Dog må jeg måske have lov til at give udtryk for, at jeg i alt væsentligt deler de synspunkter, hjemmeværnsledelsen har fremført over for udvalget, og at jeg finder det vigtigt, at hjemmeværnets forhold ved den kommende revision løses på en for forsvaret og hjemmeværnstanken tilfredsstillende måde.

Og så en afsluttende bemærkning. Det kunne være fristende at forsøge en dybere analyse af de kommentarer, civile og militære, forsvarsforliget har givet anledning til. Jeg skal afstå herfra.

Som jeg indledningsvis gav udtryk for, er dette forsvarsforlig en politisk begivenhed, hvis rækkevidde vanskeligt lader sig bedømme. Men den er betydningsfuld og værdifuld. Den giver dansk forsvar en baggrund, vi hidtil har måttet savne, og hvis værdi for forsvaret — politisk og moralsk — kan blive stor. Det foreliggende grundlag kan blive en styrkelse af forsvarets placering i det danske samfund og være af direkte betydning for forsvarets effektivitet. Den positive værdi, der ligger heri, er almindelig anerkendt. Men også lovforslagets militære værdi er anerkendt. Jeg forstår meget vel, at de militære sagkyndige kunne ønske sig et stærkere forsvar, således som det også er kommet til udtryk i forsvarsstyrelsens og værnshæfernes vurdering af forliget. Men det må ikke overses, at de kritiske bemærkninger ikke står alene. Der ligger også i vurderingerne en erkendelse af ordningens militære værdi og dens anvendelighed som led i det vesteuropæiske forsvar.

Der er her tale om et forlig med forligets fordele og mangler. Det er udtryk for, hvad man i enighed har kunnet samles om, uanset om den enkelte part kunne have ønsket dette eller hint anderledes. Den værdi, der ligger heri, må anerkendes og vurderes positivt sammen med de forbedringer af